

Hoes van Leerdam

Wilhelmina Maria (Hoes) van Leerdam is geboren op 11 oktober 1923 in Oldenzaal. Haar ouders waren Marinus (Rinus) Gerardus van Leerdam (1894-1945) en Hendrika Rosina Wilhelmina (Riek) Dullaert (1892-1933). Ze waren met 5 kinderen; Marinus (Rinus, Boy) Petrus Wilhelmus (1922), Wilhelmina Maria (Hoes) (1923), Hendrika Johanna Augustina (Riek, Pop) (1925), Johanna Maria (Annie) (1927) en Sophia Maria (Fiet) (1930).

Haar vader was sinds mei 1921 onderwijzer in Oldenzaal. Na zijn huwelijk in december 1921 werden hun eerste twee kinderen in Oldenzaal geboren. Eind juli 1924 vertrokken ze naar Den Helder en in juni 1926 naar Indië. Hij was onderwijzer Engels en Duits, eerst in Semarang en vervolgens vanaf augustus 1934 aan de HBS in Bandung. In verband met ziekte van zijn vrouw Riek kwam haar zus Maria in 1931 naar Indië om het gezin te helpen. In november 1932 is hij tijdelijk gestopt met zijn werk. Zijn vrouw overleed in januari 1933 in Groesbeek. Rinus hertrouwde in juli 1933 met Maria Cornelia Dullaert (zus van Riek) en ging terug naar Indië.

Voor de oorlog was Willie (Hoes) van Leerdam met haar oudere broer Marinus (Boy), jongere zussen Riek (Pop), Annie (Ans) en Fiet lid van Scouting in Bandung. Aan de parochie van de Heilige Petruskerk in Bandung waren twee padvindergroepen verbonden; Groep 8, St. Tarcisius Blauw en groep 25 St. Paulus Geel Zwart. De scouts spraken altijd over "geel-zwart" en "blauw". Beide groepen hadden pastoor Jan Berkhout (OSC) als aalmoezenier. Boy was lid van groep 8, St. Tarcisius.

Na de Japanse bezetting werd Willie (Hoes) met haar stiefmoeder en drie zussen geïnterneerd in Kamp Kareës. Dit kamp bestond uit een woonwijk in het zuidoostelijk stadsdeel van Bandung. In december 1942 werden hier ruim 5000 vrouwen, kinderen en oude mannen geïnterneerd. Ze kwamen onder andere uit Bandung, Tjoemboeleuit, Lembang, Garoet, Tasikamalja, Tegal, Cheribon, Soekaboemi en Buitenzorg.

In het kamp werd ook Bep van Oyen geïnterneerd. Ze was voor de oorlog Captain (afgekort als Cap) bij een Pioniers-vendel, de Stormvogels, in Buitenzorg. Ook 14 van haar pioniers kwamen terecht in het kamp. Ze gingen illegaal door met hun activiteiten en het Vendel werd met enkele enthousiaste meiden aangevuld tot 20. Daar sloten Pop en Hoes zich bij aan.

Cap van Oyen gaf samen met Crien Bolhuis leiding aan de Stormvogels. Totdat op 8 december 1944 een groot deel van het kamp op transport werd gesteld naar Kamp Tjideng, heeft de groep vanaf 19 maart 1943 in het geheim haar opkomsten gedraaid. Ook voor jongere meisjes en voor jongens werden in het kamp illegaal scouting-activiteiten georganiseerd. Crien had ook de leiding over de meisjes boven de 12 jaar. Waarschijnlijk was de 15-jarige zus Ans (Annie) daar toen ook lid van. Haar jongste zus Fietje was waarschijnlijk Zonnestraaltje onder leiding van Ernie Sieburg.

Het motto van de Stormvogels was *Waarheid, Reinheid en Trouw*. De taken in het kamp varieerden: ze assisteerden zieke moeders en voerden voor de kleintjes operettes uit. Zo verlichtten ze de dagen en

brachten wat plezier in het kamp. Ze hielden kringgesprekken, waarbij ze op zelf geborduurde zitmatten zaten. Naast hun namen, stonden er ook de symbolen van hun twee patrouilles op; de Perkoetoet (een Indische vogel die stond voor geluk) en Vuurvliegen (die stonden voor het licht). Een aantal meiden, onder wie Pop (Riek) van Leerdam en Nel Lokhorst, maakten in kamp Kareës een houten ketting. Bij iedere bijzondere gelegenheid kwam er een schakel bij.

Vanaf november 1944 werd een groot deel van de geïntegreerde vrouwen en kinderen overgeplaatst naar verschillende kampen. Na Kamp Kareës kwam Willie (Hoes) met haar drie zussen en stiefmoeder op 1 december 1944 terecht in kamp Tjihapit. Dit kamp bestond uit huizen in een woonwijk in het noordoostelijk stadsdeel van Bandung. Vervolgens werden ze in mei 1945 overgebracht naar Kampong Makassar. Dit kamp lag in het uiterste zuiden van Batavia, ongeveer 8 km ten zuiden van Meester Cornelis, niet ver van de hoofdweg naar Buitenzorg.

Haar vader werd geïnterneerd in kamp L.O.G., Kamp 4^e en 9^e bataljon en kamp 5 Baros in Tjimahi. Hij overleed daar op 4 februari 1945 en werd begraven op het Nederlands ereveld Leuwigajah in Cimahi. Haar broer Marinus (Boy) van Leerdam was militair voor de oorlog en werd als krijgsgevangene geïnterneerd. Hij vertrok in mei 1944 met andere krijgsgevangenen uit Tandjong Priok naar Padang op Sumatra. De krijgsgevangenen waren afkomstig van het 10e Bataljon-kamp in Batavia. Deze groep vormde Java Party 21, het eerste transport van krijgsgevangenen voor de aanleg van de Sumatra-spoorweg.

Willie (Hoes) ging na de oorlog in maart 1946 met haar stiefmoeder en drie zussen terug naar Holland met de Bosschfontein.

Hoes had in Indië de kweekschool doorlopen, was lerares en werd hoofd van een lagere school (Bernadetteschool) in Den Haag. Ze trouwde na de oorlog in 1953 met Andreas Jacobus Johannes (André) Thuijs en ze kregen 6 kinderen.

Indische padvindsters die tijdens de Japansche bezetting in het interneringskamp clandestien een padvindstersgroep vormden, zijn met hun leidster op Schiphol bijeengekomen om Lady B. P. te verwelkomen en haar een eigengemaakte mat met hun totems aan te bieden. Foto A. Windig

Nu volgt een zoetsappig stukje - naalkransjeswerk, daar behoef je geen pionier voor te zijn.. Maar dan komen de Indische pionnen met hun opera de Drie Muskettiers die ze ook opvoerden in het Jappenkamp in Indië waar ze in het geheim hun pioniers-opkomsten hadden. Het zijn dezelfde pioniers - ze hebben elkaar in Holland teruggevonden. „Vast is de band die ons bindt”.

Ze spelen grappig en vol animo. Kostelijk is de snurkende waard. Ik moet er om lachen en ik krijg tegelijk een prop in mijn keel als ik bedenken hoe dit spel ontstaan is in de ellende van het Jappenkamp. Als je dit ziet dan denk je: er zit toch wel toekomst in het pionierswerk. De Muskettiers hebben hun aanvallers doorstoken. Hiep hoy!

Na de oorlog vond een deel van de groep elkaar in Nederland terug. Toen Lady Baden-Powell op bezoek kwam wachtten de Stormvogels haar op Schiphol op.

De kampjaren waren vormend voor het leven, nog tientallen jaren vonden er reünies plaats. Pop en Hoes namen hieraan deel.

In *De Schalmey*; officieel orgaan voor besturen en leidsters van het Nederlandsche Meisjesgilde uit 1948 staat een verslag van een kampvuur. De Indische Pionnen voeren hier hun opera *De Drie Muskettiers* op, die ze ook opvoerden in het Jappenkamp in Indië waar ze in het geheim hun pioniers-opkomsten hadden. Het zijn dezelfde pioniers – ze hebben elkaar in Holland teruggevonden. *‘Vast is de band die ons bindt’*

Hoes overleed op 2 december 1972 in Eindhoven.

Meer informatie

[Kareës \(japanseburgerkampen.nl\)](http://japanseburgerkampen.nl)

[Tijhapit \(japanseburgerkampen.nl\)](http://japanseburgerkampen.nl)

[Kampong Makassar \(japanseburgerkampen.nl\)](http://japanseburgerkampen.nl)

[Marinus Gerardus van Leerdam \(oorlogsgravenstichting.nl\)](http://oorlogsgravenstichting.nl)

[Leerdam van, Marinus Gerardus - Oorlogsdoden Oldenzaal](http://oorlogsdodenoldenzaal.nl)

[Wilhelmina Maria Van Leerdam : Family tree by Leo L DULLAERT \(landloper.nl\) - Geneanet](http://landloper.nl)

[Parenteel van Michiel I DULLAERT](http://landloper.nl)

Zitlap Scoutingmuseum Rotterdam

[De schalmei; officieel orgaan voor besturen en leidsters van het Nederlandsche Meisjesgilde, jrg 19, 1948, no 2, 1948 » 1948-02 - Pag. 10 | Delpher](#)

De Padvindster oktober 1946

Foto: Zussen van Leerdam, Bandung, 1935

Foto: Reunie Stormvogels Mei 1967/ 3^e links boven Willie (Hoes) van Leerdam.1^e rechts boven Riek (Pop) van Leerdam

Informatie van dochter Joop van Erp uit boek 2023 over Indische familieband "Selamat Sepanjang Jalan Kenangan" Afscheid langs de weg van herinneringen.

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.